Przesyłka opłacona ryczałtem

AIDAS

VILNIAUS LIETUVIŲ LAIKRAŠTIS
eina tris kartus savaitėje

DUODA NEMOKAMUS PRIEDUS
Ūkininkams — „ŪKININKĄ"
Vaikams — „VARPELĮ"

Nr. 71 | Vilnius 1938 m. gruodžio 3 d. (šeštadienis) | Pirmi metai

Šiame numeryje

MŪSŲ SPAUDA IR INTELIGENTIJA

Kalbėkime atvirai ir aiškiai: spaudos savaitė reikalinga ne tik kaimiečiams, bet ir inteligentijai. Tai lyg ir juokingai skamba, nes kas ne kas, o inteligentija turėtų, rodos, geriausiai suprasti savo spaudos reikšmę mūsų visuomenės gyvenime. Atrodo, kad inteligentijos nereikėtų nei raginti palaikyti savo spaudą. Kas kita kaimas. Jis ne visur yra gerai susipratęs, todėl dažnai ir neįvertina savo spaudos reikšmės. Deja, pasitaiko vienas kitas atsilikėlis ir inteligentijos tarpe. Net keista, kad taip yra. Negalima pasakyti, kad tie žmonės nesupranta savo visuomenės reikalų. Supranta ir dargi dažnai apie tai pakalba ir pasiginčija, dėdamiesi kartais didesniais susipratėliais, negu kiti. *Bet savo laikraščio neprenumeruoja* ir nesidomi, kas rašoma mūsų spaudoje. Teko matyti ne vieną tokį „inteligentą". Pagauna kur nors lietuvišką laikraštį, tai gerai, o ne, tai ir taip apseina. O pagavęs laikraštį, permeta akimis tik kroniką ir straipsnių pavadinimus. Jeigu pavadinimas įdomesnis, tai perskaito straipsnio pradžią ir pabaigą. Šiaip jau daugiau nieko neskaito. O pasitaiko ir tokių, kurie netgi nežino, kada kokie mūsų laikraščiai išeina. Tai ne prasimanymas, tai tikriausias faktas, apie kurį netgi nesmagu rašyti? Ir kaip visa tai pavadinti? *Apsileidimas* ir tiek.

Tokių apsileidėlių inteligentų pasitaiko ir mieste ir provincijoje. Neseniai, pavyzdžiui, buvo toks atsitikimas. Mūsų laikraštis, o taip pat ir kiti laikraščiai net išsijuosę rašo ilgesnį laiką apie savivaldybių rinkimus, duodami praktiškų nurodymų, kaip reikia dalyvauti rinkimuose. Pasirodo betgi, kad tuo rašymu ne visi, kaip reikiant, domėjosi. Štai neseniai gavome nuo vieno kaime gyvenančio inteligento laišką, kuriame jis klausia, kas reikią daryti, norint dalyvauti rinkimuose. Ir prašo kuo greičiausiai viską pranešti. Net plaukai ežiu atsistojo, perskaičius tokį laišką. Gauni įspūdį, kad tasai žmogus arba tik dabar pabudo iš miego ar nuo mėnulio nukrito. Juo keisčiau, kad tas žmogus prenumeruoja laikraštį. Taigi išvada tik tokia, kad jis, nors ir prenumeruoja laikraštį, bet jo neskaito.

Ragindami kaimą skaityti savo laikraščius, aiškiname jam spaudos reikšmę, o ką turime daryti, rašydami apie inteligentus apsileidėlius? Negi aiškinsi jiems spaudos reikšmę gyvenime. Tai būtų tik pasityčiojimas, nes inteligentai patys turi tatai žinoti ir suprasti.

Mieste gyveną inteligentai be savo lietuviškos spaudos skaito dar ir nelietuvišką spaudą. Bet tai dar nereiškia, kad savoji, lietuviškoji spauda turėtų būti nustumta į paskutinę vietą. Juk nelietuviškoj spaudoj niekuomet nerasi to, kas mums, šio krašto lietuviams, yra svarbiausia. Apie aktualiuosius mūsų visuomenės įvykius ir reikalus rašo tiktai mūsų spauda. Tad kam, iš tikrųjų, rūpi mūsų visuomenės aktualieji reikalai, turėtų prenumeruoti ir atidžiai skaityti pirmoj eilėj savo, lietuviškuosius laikraščius. Tegu ir inteligentijoje nepraeina spaudos savaitė be atgarsio. Pagaliau, inteligento garbė reikalauja parodyti gerą pavyzdį kitiems.

Aišku, čia mes paliečiame ne visą mūsų inteligentiją, o tik tuos, kurie gyvena kaime ir neparodo gero pavyzdžio. Tie, kurie mūsų visuomenės ir mūsų spaudos atžvilgiu savo pareigas atlieka pavyzdingai, tie supras, kad šios pastabos taikomos ne jiems, bet atsilikėliams.

Jubiliejinės spaudos iškilmės

Lietuvos Žurnalistų Sąjunga ir Rašytojų draugija ketina šį mėnesį surengti jubiliejines iškilmes. Numatoma padaryti pranešimus apie lietuvių spaudos ir literatūros plėtojimąsi per 20 Lietuvos nepriklausomybės metų.

Iškilmių programa būsianti paįvairinta koncertine dalimi, kurioje dalyvausiančios geriausios Lietuvos meninės jėgos.

Be to, po Naujųjų Metų netrukus numatyta yra surengti tradicinį spaudos balių.

Lietuvos Ministerio Pirmininko atsakymas į paklausimą

Lietuvos Seimo prezidiumas buvo įteikęs Ministeriui Pirmininkui paklausimą, prašydamas suteikti šių paaiškinimų: 1) kaip vyriausybė žiūri į dabartinę valstybės vidaus politinę padėtį ir ypač į Klaipėdos krašto seimelio rinkimų ruošą; 2) ar vyriausybė autonominių organų veiksmuose neranda prasilenkimo su statutu ir, jei taip, tai ką mano daryti.

Ministeris pirmininkas kun. Vl. Mironas į šį paklausimą atsakė Seime gruodžio 1 dieną. Jis nušvietė Lietuvos vidaus ekonominę ir politinę padėtį. Min. Pirmininkas pažymėjo, kad šiuo metu Lietuvos ekonominė padėtis yra gera. Politinė padėtis esanti nerami, tačiau ji yra tokia, kokia yra ir daugelyje kitų valstybių.

Toliau Min. Pirmininkas apibūdino Lietuvos santykius su Šv. Sostu, su Lenkija ir Vokietija. Jis pažymėjo, kad su Šv. Sostu pasitarimai dėl konkordato aiškinimo esą vedami. Vyriausybė Katalikų Bažnyčios apaštalavimo darbo netrukdanti.

Lietuvos Lenkijos santykiai kaskart vis darosi labiau normalūs. Lietuva jau esanti pašalinusi ir kliūtis, kurios galėtų trukdyti normalių santykių ugdymą.

Su Vokietija taip pat stengiamasi palaikyti gerus, kaimyninius santykius.

Kalbėdamas apie Klaipėdos krašto seimelio rinkimų ruošą ir vokiečių sukrutimą, Min. Pirmininkas konstatavo, kad to krašto vokiečiai kai kuriais atvejais savo veikimu jau yra išėję iš Klaipėdos krašto statuto ribų. Vyriausybė tuo reikalu padariusi yra atitinkamus žygius ir toliau darysianti visa, kad būtų pašalintos visos tų nenormalumų priežastys.

Vienašalės nuolaidos prie taikos neprivedа

Pareiškė ministeris Edenas

Buvęs Anglijos užsienių reikalų ministeris Edenas lapkričio 19 d. gausiame susirinkime, kuriame, tarp kitų, dalyvavo Kinijos, Portugalijos ir Sovietų Sąjungos ambasadoriai, pasakė kalbą, kurioje atvaizdavo pagrindinius savo politikos principus.

Edenas visų pirma pareiškė, kad vienašalės nuolaidos prie taikos neprivedа ir kad dar galima pasikėti tarptautinių prievolių gerbimu. Čia buvęs ministeris paklausė, ar gali būti pasiekta tautinė vienybė, paremta užsienių politika. Edenas tam tikįs, tačiau tam tikslui Anglija turinti būti stipriai apginkluota, kad galėtų tinkamai užstoti ir ginti tuos, kuriems yra davusi savo žodį. Europos pusiausvyra esanti sugriauta dėl Hitlerio nuomonių. Kitos didžiosios valstybės turi apsiginkluoti ir ginti savo laisvę.

Toliau Edenas pridūrė:

„Jokia užsienio politika nebus įmanoma išspręsti tos problemos per dvejus trejus ateinančius metus Lygiai taip pat jokia kaina negalėtų būti išvengta tų pastangų, kurias mes turime padaryti, norėdami išsaugoti savo laisvę".

Baigdamas, Edenas pasiūlė siekti dviejų tikslų: pirma, mėginti įgyvendinti tautinę vienybę užsienio politikoje, skatinant gerbti tarptautines prievoles ir, antra, kiek galima didesniu greičiu ginkluotis.

Paprastoji Lenkijos parlamento sesija

Išrinkus seimo ir senato pirmininkus, vicepirmininkus ir prezidiumus, taip pat priėmus vidaus reguliaminus, nepaprastoji parlamento sesija buvo uždaryta ir prasidėjo paprastoji sesija, kuri gali užtrukti kelis mėnesius.

Prasidėjus paprastai sesijai, visų pirmą bus apsvarstytas ir priimtas 1939—40 metams valstybės biudžetas.

Sprendžiant iš spaudoje pasirodžiusių žinių, naujam biudžete numatyta 2.523.141.800 auksinų išlaidų ir tiek pajamų.

Didžiausias pozicijų išlaidas turi karo ministerija, švietimo ministerija ir vidaus reikalų ministerija.

Pasiuntinys J. Šaulys Varšuvoje

Artimiausiomis dienomis į Varšuvą atvyks naujas Lietuvos pasiuntinys d-ras Jurgis Šaulys, kuris iki šiol buvo Lietuvos pasiuntiniu Berlyne.

Beveik visi lenkų laikraščiai kuo palankiausiai atsiliepia apie išvykstantį iš Varšuvos Lietuvos pasiuntinį min. K. Škirpą, kuris skiriamas Lietuvos pasiuntiniu Berlyne.

Vilniaus „Słowo" ta proga apie ministerį Škirpą taip rašo:

„Manome, kad jisai, būdamas tokioje sargyboje, daug nusipelnė savo tėvynei, o mūsų krašte jo blaivumą, kurtuaziją ir rimtumą ilgai minėsime. Džiaugsimės, jei pulkininkas Škirpa, kaip ir Varšuvoje būdamas, ir toliau turės progos vaisingai darbuotis Lietuvai, o jo įpėdiniui, ligšioliniam pasiuntiniui Berlyne p. Šauliui linkime susilaukti tiek pat palankumo ir pagarbos Lenkijoje, kiek turėjo ligšiolinis pirmtakūnas".

Kominternas mūšį Prancūzijoje pralošė

Jau buvo minėta, kad lapkričio 30 dieną vyriausioji darbo federacija Prancūzijoje paskelbė visuotinį streiką. Kadangi toksai streikas sudarė didelį pavojų valstybės vidaus gyvenimui, tai vyriausybė ėmėsi griežčiausių priemonių mobilizuodama geležinkelių, pašto ir kitų viešųjų įstaigų darbininkus. Tos dienos buvo laukiama su ypatingu neramumu, nes visi mėginimai sutaikyti vyriausybę su darbo federacija nuėjo niekais. Vyriausybė pasiryžo neprileisti prie visuotinio streiko, o darbo federacija jį paskelbė.

Telegramų pranešimu, streikas visiškai nepavyko, nes beveik visose įmonėse darbas ėjo normaliai, streikas buvo juntamas tik spaudoje, nes daugumas laikraščių tą dieną neišėjo.

Iš to daroma išvada, kad kominternas ir Prancūzijoje neteko savo veikimui dirvos ir paskutinis jo mėginimas valdyti Prancūziją nepavyko.

Anglijai dar reikia pinigų apsiginklavimui

Londono dienraštis „Times" svarsto Anglijos finansų ministerio pareiškimą, kad vyriausybė ginklavimosi programai įvykdyti pareikalausianti įgaliojimų užtraukti naujam kreditui. Pasak laikraščio, būsią pareikalauta 475 milijonų svarų sterlingų. Esą vargiai ginklavimosi programa galės būti įvykdyta, nepakeliant mokesčių.

Dienraštis „Daily Herald" reikalauja apdėti mokesčiais visas stambias pajamas, ypatingai pajamas iš ginklavimosi pramonės.

Dienraštis „Daily Express" žiniomis, Anglijos ministerių kabinetas prašysiąs įgaliojimų padvigubinti kreditus ginklavimuisi. Esą galima, kad kreditų suma pasieksianti 800 milijonų svarų sterlingų. Laikraščio nuomone, išlaidos ginklavimosi programai, kurios pirmiau penkerių metų laikotarpiui buvo apskaičiuojamos 1,5 milijardų svarų sterlingų, bus dvigubos.

Rumunų žandarai nušovė 14 kalinių

Savo metu Rumunijoje buvo garsi fašistinė organizacija, vadinamoji „Geležinė gvardija", kuriai vadovavo ne mažiau garsus fašistas Kodreanu. Kadangi šios organizacijos veikimas Rumunijos santvarkai buvo labai pavojingas, tai vyriausybė ją uždarė ir vadus nuteisė ilgiems metams kalėjimo. Kaip žinia, šios organizacijos nariai vedė terorą ir tarp kitko iš jų rankų žuvo premjeras Duka. Lapkričio 30 dieną visi nuteistieji „Geležinės gvardijos" vadai buvo perveżami iš vieno kalėjimo į kitą. Vežant kalinius mišku kažkas pradėjo šaudyti. Tuo metu kaliniai leidosi bėgti, o žandarai pradėjo šaudyti. Visi kaliniai, tame skaičiuje ir buvęs organizacijos vadas Kodreanu, žuvo vietoje. Tą pačią dieną visi sušaudytieji tyliai, be jokių iškilmių, buvo palaidoti.

Tą proga tenka priminti, kad paskutiniu metu Rumunijoje darosi vis neramiau ir, pavyzdžiui, neseniai nežinomi piktadariai sužeidė Klujo universiteto rektorių.

Kas valdys Lietuvių Mokslo Draugijos turtus?

Praėjusiame „Aido" numeryje buvo įdėtas oficialus lenkų telegramų agentūros „Pat" pranešimas, kad leista įsteigti prie mokslinio pobūdžio draugijos etnografinis muziejus, kuris būsiąs sudarytas iš uždarytos Vilniaus Lietuvių Mokslo Draugijos rinkinių.

Pažymėtina, kad ligi šiol „Pat" dar nepranešė, kam, būtent, yra duotas leidimas steigti minėtą mokslinio pobūdžio draugiją.

Mūsų turimomis žiniomis, nieks iš Vilniaus lietuvių visuomenės nėra prašę leidimo steigti naują mokslo draugiją, kuri minima „Pat" pranešime; taip pat nieks mūsų visuomenės atstovams ir nebuvo siūlę tai daryti.

Kaip jau esame neseniai rašę, uždarytosios Lietuvių Mokslo Draugijos valdyba praėjusį mėnesį pakartotinai kreipėsi į Vyriausį Administracijos Tribunolą, prašydama kuo greičiausiai išspręsti jos skundą, kuris buvo nusiųstas šių metų birželio 30 dieną, šią draugiją Vidaus Reikalų Ministerijai galutinai uždarius.

Iki šiol Lietuvių Mokslo Draugija ir jos rinkiniai yra valdinio kuratoriaus žinioje.

Vokietija vis skverbiasi į Rytus

Vienas anglų dienraštis buvo paskelbęs, kad Vokietija skubiai sumobilizavo 6 korpusus kariuomenės ir laiko juos Pakarpačio Ukrainai apginti nuo Vengrijos ir Lenkijos pasikėsinimų. Vokiečių oficiali agentūra šį to laikraščio pranešimą pavadino pikčiausiu prasimanymu, skleidžiamu Europos ramumui drumsti.

Per paskutinį Rumunijos karaliaus Karolio apsilankymą Vokietijoje buvo, kaip praneša „Kur. Warsz.", susitarta, kad Rumunija aprūpinsianti Vokietijos pramonę ir aviaciją savo žibalu. Tas žibalas, esą, būsiąs siunčiamas iš Rumunijos požeminiais vamzdžiais. Vamzdžiai būsią išvesti per Pakarpačio Ukrainą, Slovakiją ir Čekiją iki Vokietijos Silezijos.

SPAUDA IR TAUTINIS DARBAS

Sąmoningas lietuvis sako: *esu lietuvis ir lietuviu noriu būti.* Toks lietuvis gerbia ir myli savo tautystę ir laiko viena brangiausių savo vertybių, kurią jis paveldėjo iš savo tėvų ir senuolių.

Sąmoningas lietuvis nori, kad ir kiti taip darytų, *kad nebūtų lietuvio, kurs nemylėtų lietuvystės,* ir veikia ta kryptimi. Jis stengiasi, kad lietuviškumas visuose lietuviuose būtų pilnas, visapusis, gyvas, turiningas, jis lietuviškumą ugdo, turtina. Iš čia kyla ir tuo reiškiasi tautinis darbas. *Spauda — laikraštis ir knyga — labai galingas veiksnys tautos darbe.* Prisižiūrėkime, kuo ji naudinga.

Mokina lietuvių kalbos ir duoda lietuvišką dvasią.

Augdami išmokstame savo kalbos, bet ji nėra tobula: Stinga jai žodžių ir posakių (išsireiškimų), turi svetimybių ir netinkamybių, yra per daug vienos vietos, o per mažai bendra su kitų lietuvių kalba, kartais tarimas ne toks, kaip tautos priimtas.

Kai skaitome knygas ir laikraščius, nejučiomis mokinamės kalbos ir stiliaus. Iš karto daug žodžių nesuprantame, daug posakių negirdėtais laikome, kai kurių neatpažįstame net savų žodžių parašytų (kitaip tariame), bet ilgainiui visa gerėja, mūsų žodynas tursta, tarsena lygsta, posakių vis ta daugiau ir gražesnių ir štai mes gražiai ir lengvai lietuviškai apie viską kalbame, nesiskolindami žodžių nei iš kitų kalbų.

Bet lietuvis turi ne tik savąją kalbą, jis turi ir savotišką mintijimo būdą, arba mąstyseną ir savišką gyvenimo atjautimą arba jausmą. *Tai mūsų tautos dvasia.*

Kai skaitome spaudą, lietuviškoji dvasia nejučiomis skverbiasi į mūsų sąmonę ir pasąmonę, mus savaip nuteikia, mokina lietuviškai žiūrėti į gyvenimą, lietuviškai įvykius pergyventi, lietuviškai norėti, svajoti, džiaugtis bei liūsti. Mes jaučiame, kad augame, kad tai, kas mumyse buvo maža, darosi dideliu, krauna žiedus, brendina vaisius.

Spauda duoda žinių apie savo kraštą ir tautą

Norint gi žmogui žinoti, kas darosi jo sodžiuje, miestelyje, ir jis tai sužino iš kaimynų, bet tauta ir tėvynė nesibaigia vien sodžiumi ir vienu miesteliu: ji plati ir gausi. Vienur viena darosi, kitur kita, čia taip mėginama gyventi, anur kitaip, ten veikia toks pavojus, o čia kitoks; kaip gi smagu ir naudinga visa tai žinoti, apmąstyti ir mokytis! Juk tai vyksta mūsų krašte, tai pergyvena mūsų broliai, tai šis tas mums bendra, mūsų bendroji dalia ir nedalia.

Spauda visa tai rankioja. „Ji turi akis, kurios viską mato, turi ausis, kurios viską girdi, turi sparnus, su kuriais visur nulekia, turi rankas, kurios daug ką gali, turi širdį, kuri viską išgyvena, turi galvą, kuri apie viską galvoja, turi sielą, kuri viskuo rūpinasi. Joje spindi, plazda ir skamba visas darbuotės gyvemas, su visomis savo sritimis ir periferijomis (pakraščiais). (J. Keliuotis).

Skaitai laikraštį ir seki gyvenimą Vilniuje, Švenčionyse, Marcinkonyse, Seinuose, Kaune, Klaipėdoje, Panevėžyje ir t.t. Jis tau pasako, ką kalba ir daro tautos vadai, kada renkasi ir apie ką svarsto draugijos, kur ir kokios buvo iškilmės, kaip dirbama žemę, kokiomis kainomis parduodamos ir kur dedamos prekės, kaip rungiasi ir linksminasi jaunimas, kurių nusikaltimų ir dorybių yra tautoje ir t. t. O visa tai paduoda plačiau ir tikriau, negu šiaip galėtų sužinoti, mat spauda moka įlįsti, išsiteirauti, ji ir įsileidžiama lengviau, negu eilinis žmogus.

O nori sužinoti apie savo praeitį, apie tautos kovas ir darbus amžių būvyje, nori susipažinti su krašto paviršium, miestais, turtais pramone, prekyba, gyventojais imi istorijos, geografijos knygą ir skaitai. Vėl tau viskas surankiota, ištirta, suskaityta, aprašyta, tik semkis, tik pilkis kad ir rieškučiomis.

Beskaitydamas palieti tautą plačiau ir giliau, bendrauja su tolimais ir mirusiais tautiečiais, klausai savo išmintingųjų ir grožiesi gabiųjų kūriniais. Nuo to pamažu auga ir tobulėja tavyje žmogus ir lietuvis ir siejasi su kitais tokiais pat žmonėmis. Žodžiu, toji spauda tiesiog neįvertinamas geradaris ir nepavaduojamas bičiulis.

Spauda buria į krūvą

Tautai reikia vienybės. Vienybe ji gyva: atimk vienybę, kas liks iš tautos — eilė palaidų žmonių. *Vienybe tauta galinga:* jos jėgos tai visų jos vaikų jėgos, ji gali tiek, kiek visi jos nariai krūvoje ir kur kas daugiau, nes 10 vienybėje atstoja 100 palaidųjų.

Spauda budi, kad tautos vienybė neiširtų. Ji nuolat kelia, kas mums bendra, primena tautos pagrindinius siekinius ir pavojus, plačiau apsvarsto priešingumus ir suranda būdus jiems pašalinti.

Kiek gi kartų jaunimas ir suaugę susilaikė nuo pykčio rodymo, nenorėdami patekti iš negražios pusės į spaudą!

Spauda nuolat tiesia siūlus, kurie jungia vienos tautos žmones. Jos informacijos, aprašymai, pasakojimai apie tautos gyvenimą, tai vis raiščiai tautiečiams sujungti. Tai medžiaga bendrų pergyvenimų, bendrų susidomėjimų, tai maistas bendrai dvasiai, bendriems idealams. Žinoma, tą uždavinį gerai atlieka tik lietuviška patriotiška spauda.

Spauda auklėja

Spauda stato prieš akis gera ir bloga, kilnius ir žemus lietuvių pasielgimus, juos tinkamai nušviesdama ir vertindama. *Geroji spauda kovoja su blogu, neteisybe, naudojimu, skriauda* ir verčia visus padoriai galvoti, veikti, linksmintis. Ji moka sukelti viešąjį pasmerkimą nedorėliams ir pagarbą geriesiems. Ji bara ir giria, graso ir glosto, ji nuolat sugestijonuoja (nuteikia), kas turi būti tautiniame gyvenime ir uždega savo šūkiais minias. Ji kasdienė auklėtoja ir vedėja.

Spauda guodžia ir linksmina varguose

Ji moka toliau ir plačiau pasižiūrėti, ji atneša šviesesnių minčių bei įvykių, ji moka nekaltai pasijuokti.

Kaip gi dažnai graži apysaka mus nuramina, pralinksmina, atitraukia nuo gyvenimo bėdos, karčio.

Štai keletas trupinėlių iš spaudos veikimo. Iš jų jau matyt, kaip yra galinga spauda, be kurios žmonės ir tautos skursta ir nyksta. Ji mirštančią Lietuvą atgaivino ir laisvėn išvedė. *A. Radeika.*

Pastabos apie rinkimus

Kadangi rinkimai į seniūnijų tarybininkus jau prasidėjo, o vietomis ruošiamasi prie balsavimo, jau gaunam žinių, kaip rinkimai vyksta. Žinios nėra džiuginančios, dažniausiai dėl mūsų žmonių neįgudimo dalyvauti rinkimuose ar apsileidimo, nesirūpinimo rinkimais. Tiesa, tenka nugirsti ir apie rinkimus tvarkančių veiksnių netikslumus, bet jeigu rinkikai iš vienos pusės ir rinkimus tvarkantieji iš kitos pusės griežtai laikysis įstatymo, tai išrinktieji tarybininkai tikrai atitiks tautinius ir luominius rinkikų santykius. Todėl pirmiausia patys rinkikai privalo pasistengti, kad tiksliai atliktų visus įstatyme numatytus formalumus prieš balsavimą ir balsavimo metu. Iš kitos pusės rinkikai turi žiūrėti, kad ir kiti, kurie kokiu nors būdu prisideda prie rinkimų: vaitai, policija, rinkimų komisijos, griežtai prisilaikytų rinkimų įstatymo ir neiškreiptų kokiu nors būdu rinkikų norų. Šiuo atveju visi rinkikai ir renkamieji turi atsiminti Vidaus Reikalų Ministerio generolo Skladkovskio aplinkraštį, skirtą vaivadoms, storastoms, vaitams ir rinkimų komisijoms, kuriame nurodoma, kaip šios įstaigos turi elgtis rinkimų metu.

Minėtame aplinkraštyje griežtai pabrėžiama, kad administracinė valdžia (storastija, policija, valsčiaus valdininkai) turi pareigą žiūrėti, kad rinkikai turėtų pilną laisvę teisingai pravesti rinkimus ir išrinkti tuos, kuriuos iš tikro norėtų. O rinkimų komisijos, vaitai, šaltyšiai, storastos turi taip elgtis, kad:

1) Visoki skelbimai apie rinkimus: rinkimų paskelbimas, kandidatų sąrašai ir t. t. būtų iškabinti įstatyme numatytu laiku, tokiu būdu ir tokiose vietose, kad visi rinkikai galėtų laiku sužinoti tų skelbimų turinį.

2) Rinkikų sąrašuose turi būti įrašyti visi gyventojai, kurie turi teisę balsuoti. Tie sąrašai turi būti sudaryti kuo tiksliausiai, neapleidžiant turinčių teisę rinkimuose dalyvauti.

3) Reklamacijos metu komisija turi atsižvelgti į visus rinkikų reikalavimus ir visi turi būti taip patenkiti, kad rinkikai negalėtų skųstis komisijos bloga valia, netikslumu.

4) Kandidatų sąrašai gali būti panaikinami tik tuo atveju, kai iš tikro neatitinka reikalavimų ir kai tie trūkumai yra labai rimti, svarbūs.

5) Rinkimų komisijų pirmininkai ir rinkimų komisijos, kurias skiria storastos, turi būti sudarytos iš sąžiningų žmonių, kurie pasižymi nešališkumu, yra padorūs ir teisingi ir turi žmonių pasitikėjimą.

Matome, kad Vidaus Reikalų Ministeris įsako administracinei valdžiai ir visiems tiems, kurie tvarko rinkimus, griežtai laikytis rinkimų įstatymų, netrukdyti rinkikams išsirinkti savus kandidatus. Patys rinkikai, remdamiesi tuo Ministerio aplinkraščiu, irgi privalo reikalauti, kad galėtų laisvai rinkti, kad rinkimų komisijos ir vaitai ar šaltyšiai elgtųsi pagal šį aplinkraštį ir rinkimų įstatymą. Rinkikai turi tai gerai įsidėmėti, atminti. Jeigu tie netikslumai rinkikams pakenks ir sutrukdys rinkimus arba dėl tų netikslumų nepavyks išrinkti tiek ir tų kandidatų, kaip norėta, tada po balsavimų galima bus storastai įteikti protestas, kad rinkimai būtų panaikinti ir paskelbti nauji.

Be to, rinkikai turi žiūrėti, kad visus darbus komisija vykdytų pagal viešame rinkikų skelbime paduotą rinkimų kalendorių (kalendarz wyborczy). Kiekvienas rinkimų veiksmas turi būti padarytas nei anksčiau, nei vėliau, bet tiksliai tuo laiku, kaip kalendoriuje nurodyta. Jeigu komisija kalendoriaus nesilaiko, rinkimai gali būti panaikinti, jeigu rinkėjai reikalaus. Kai kur, kaip pranešama, vieną dieną paskelbiama rinkimai, kitą dieną jau norima, kad kandidatai būtų statomi. Toki pasielgimai, žinoma, yra neteisėti ir vykdomi nepagal rinkimų kalendorių, dėl to toki rinkimai gali būti panaikinti.

Rinkikai turi atsiminti, kad rinkimus viešai paskelbus, jie per 3 dienas gali tikrinti rinkikų sąrašus, reklamuoti tie, kurių pavardės blogai įrašytos ir tie, kurie visai į sąrašus neįtraukti. Po tų trijų dienų rinkikai jau turi įteikti kandidatų sąrašus. Kandidatų sąrašams įteikti irgi skiriamos trys dienos. Taigi kandidatų sąrašas galima įteikti vėliausiai 6 dienoms praslinkus nuo viešojo rinkimų paskelbimo. Jeigu komisija anksčiau baigtų kandidatų sąrašų priėmimą, pasielgtų ne pagal įstatymus ir už tai galima reikalauti rinkimus panaikinti.

Statant kandidatus, sudarant jų sąrašus, nieks rinkikų negali priversti į sąrašą užrašyti tokius kandidatus, kurių rinkikai nenori. Kandidatų sąrašas yra teisingas tik tuo atveju, jeigu jame surašyti tie asmens, kurie įtraukti į rinkikų sąrašą, jeigu po kandidatų sąrašu pasirašo nemažiau kaip 10 rinkikų ir jeigu kiekvienas kandidatas paduoda sutikimą kandiduoti į tarybininkus. Kitoki sąrašai turi būti skaitomi neteisėti ir juos komisija turi panaikinti. Dėl to kandidatus turi išstatyti tiktai patys rinkikai, nesiklausdami nei šaltyšių, nei vaikų, nei kitų asmenu. *J.*

DRAS MARTYNAS YČAS. 27)

ATSIMINIMAI

Nepriklausomybės keliais

Be to, šis Komitetas rūpinasi ir dvasiniais tremtinių reikalais, parinkdamas kunigus pamaldoms atlikti, spausdindamas ir dalydamas maldaknyges ir populiarius laikraščius. Visa tai yra daroma lėšomis, iš dalies gaunamomis iš Rusijos iždo, iš dalies surinktomis iš viešųjų aukų...

Centralinis Lietuvių Komitetas įstengė surinkti ligi šiol 5 milijonų rublių sumą, tai yra 13 mil. lyrų. Aukos daugiausia surinktos iš Šiaurės Amerikos lietuvių ir iš Rusijos lietuvių, kol šių tėvynė nebuvo vokiečių užimta. Padaryta tais laikais kolekta Lietuvos bažnyčiose per vieną dieną davė 30 tūkstančių rublių.

Nors Centralinis Komitetas gali dar šį tą daryti Rusijoje išsisklaidžiusiems tremtiniams, tai vokiečių okupacijoje likusiems lietuviams šis Komitetas nieko nebegali padėti, daugiausia dėl lėšų stokos. Tačiau, jei lėšų netrūktų, esamasis Komitetas su savo organizacija galėtų palengvinti ir tų vargšų likimą.

Bet, deja! Mūsų lėšos yra beveik išsibaigusios. Ir kadangi iš tremtinių nieko nebegalima gauti, Centralinis Lietuvių Komitetas įgaliojo mane, kaipo to Komiteto Pirmininką, melsti Jūsų Šventenybę, idant būtų parodyta pagailos nelaimingajai lietuvių tautai, paskiriant kolektos dieną visose katalikiškojo pasaulio bažnyčiose su malda, kad Dievas duotų taip trokštamąją taiką ir teiktųsi palengvinti kentėjimus ir lietuvių tautos, kuri visados buvo ištikima savo tikėjimui ir Bažnyčiai.

Tuo tarpu, puldamas prie Jūsų kojų, Beatissimo Patre, meldžiu Jūsų Apaštališko Palaiminimo sau ir nelaimingajai Lietuvai.

Della SANTITA' VOSTRA
U. mo Dev. mo Figlio
(f°) Martino Ycias

Presidente del Comitato Centrale Lituano a Pietrogrado, Membro della Duma di Russia.

Roma, 1916 m. birželio 8 d.

Parėjęs visą kambarių labirintą, vėl atsidūriau prieškambaryje. Pagal ceremonialą turėjau dar eiti pas popiežiaus sekretorių kardinolą Gasparri, o kadangi jis gyveno čia pat, tik pirmajame aukšte, tai, neužsivilkęs palto, nusileidau žemyn. Prie jo buto durų paskambinau. Išėjo kažkoks skustas, vidutinio amžiaus, labai elegantiškai apsirėdęs vyrukas. Užklaustas prancūziškai, ar kardinolas priima, atsakė grynai prancūziškai, kad kardinolas priimąs tiktai nuo 6 valandos popiet. Aš jam ėmiau aiškinti, kad man labai nepatogu šeštą valandą atvykti, nes jau 7 val. turiu išvažiuoti į Paryžių. Pridėjau visus savo titulus — ir V. Dumos atstovo, ir Lietuvių Centralio Komiteto pirmininko, bet nieko negelbėjo. Italas gana šaltai kartojo, kad kardinolas anksčiau kaip 7 val. negalįs priimti. Valandėlę susimąsčiau, kaip čia iš tos situacijos išsipainioti. Ministerijos jau buvo užsakytas kupė traukinyj, ir likti dar vienai dienai nepatogu.

Atsiminiau kan. K. Prapuolenio patarimą: — Ponul, duok italui lyrą, jis viską padarys, — bet nebuvo progos duoti.

— Ką darysi, — sakau, — nors labai nepatogu, bet reikės 6 val. ateiti. — Ir ėmęs nuo rankos paltą velkuos.

Momentas, ir tas ponas man padavė paltą. „Ė, tai tu toks ponas, kuris paltus padavinėja", manau sau, ir ištraukęs 10 lyrų įbrukau jam į delną. Bematant nutraukė man nuo pečių paltą ir, bloškęs čia pat jį ant kedės, pasakė:

— Tai aš pažiūrėsiu, gal kardinolas tamstą ir dabar priims. Prašau jūsų kortelę. — Paėmė kortelę ir tiesiog mane įvedė į kardinolo kabinetą.

Kardinolas Gasparri tamsaus veido, gana plačių pečių ir stiprios išvaizdos vyras. Jau iš pirmų žodžių matyti, kad geras ir prityręs diplomatas.

— Aš labai atsiprašau už tamstoms kelioms dienoms sutrukdymą. Išėjo nesusipratimas dėl vizitų karaliui ir karalienei. Pagal mūsų nusistatymą pirmas vizitas turįs būti padarytas Vatikanui. Tai mano kanceliarija paaiškino man priežastį, dėl ko pono Boko prašymo ir Žemaičių vyskupo laiško man nereferavo. Bet dabar kanceliarija patyrė, kad tamsta po savo vizito Kvirinalui jau vėl buvai būvęs rusų ambasadoje ir tuo būdu sugrįžai į rusų teritoriją. Tai, mat, kanceliarijos laimingai buvo incidentas išaiškintas, — juokdamasis jis pridėjo.

Aš jam padėkojau už maloniai suteiką audienciją. Toliau jis, kaip ir popiežius, klausinėjo apie bendrą karo padėtį Europoje, apie Rusiją, Angliją, Belgiją ir t. t. Aš, suradęs valandėlę, nukreipiau kalbą apie Lietuvą, pasakiau savo kelionės tikslą ir paprašiau paramos. Jis pajudino tą patį lenkų lietuvių santykių klausimą. Man pažymėjus, kad mūsų santykiai nėra draugiški, jis susidomėjo ir paklausė dėl ko. Tada aš jam paaiškinau, kad mūsų santykiai yra analogiški kaip ir Peru, kur Jo Eminencijai teko dar arkivyskupu bebūnant specialioje misijoje tuos santykius reguliuoti ir tinkamai išrišti.

Jis, matyti, labai buvo tuo pavyzdžiu patenkintas, todėl paklausė, iš kur aš taip smulkiai apie tą jo atliktąją misiją žinau. Jam nurodžiau, kad apie tai buvo rašyta mūsų laikraščiuose (Kanauninkas Prapuolenis man vakar priminė, kad jis apie tai buvo „Viltyje" rašęs, ir parodė laikraščio iškarpą).

— Man labai miela girdėti, kad jūsų laikraščiai apie tai rašė, — pasakė jis, reikšdamas pasitenkinimą. Tolimesnis mūsų pasikalbėjimas jau ėjo nuoširdžioje nuotaikoje.

— Taigi, — sakau, — lygiai tokia padėtis mūsų Vilniaus vyskupijoje. Mums gina net bažnyčiose lietuvių kalba melstis. Todėl nenuostabu, kad mes nieko bendra su jais nenorime turėti.

— Argi jūs norite atskirą valstybę turėti?

— Taip, mes norime atstatyti savo valstybę, kuri turi tokią garsią praeitį. Aš tikiuosi, kad Šventojo Sosto atstovas taikos konferencijoje palaikys mūsų pastangas. — Pakartojau jam tą patį prašymą, kaip esu pareiškęs popiežiui.

— Labai abejoju, ar mes turėsime teisės dalyvauti taikos konferencijoje, kaipo neutrali valstybė — atsakė jis. — Bet, jei dalyvausime, tai mūsų atstovas gins teisingus reikalavimus ir mažųjų tautų, taigi ir Lietuvos.

Po to pasakiau, kad esu įteikęs Jo Šventenybei prašymą paskelbti vieną dieną visose bažnyčiose rinkliavą nuo karo nukentėjusių lietuvių naudai ir prašiau šį mūsų reikalą paremti. Jis karštai pritarė ir pabrėžė, kad Šventajam Sostui visos tautos yra lygios, ir jei vienas narys kenčia — kenčia visa žmonija. Dar kartą pareiškęs padėką mūsų tautos vardu, atsisveikinau ir palikau Vatikaną.

(B. d.).

Mūsų amatininkai

Lapkričio 27 dieną Vilniaus lietuvių amatininkų draugija minėjo savo penkerių gyvavimo metų sukaktį. Jau buvo rašyta „Aide“ apie to minėjimo programą, sveikinimus ir koncertinę dalį. Todėl čia to nekartosime, bet sukakties proga aprašysime mūsų amatininkų buitį, jų veikimą ir duosime truputį statistinių žinių.

Lietuva — tai ūkininkų kraštas, o lietuviai daugiausia ūkininkai. Iš senų senovės pripratęs verstis žemės darbu, lietuvis ūkininkas kitomis gyvenimo šakomis ilgą laiką beveik nesidomėjo. Todėl visa mūsų krašto prekyba, pramonė ir amatai ilgą laiką buvo ir dar, galima sakyti, tebėra svetimųjų rankose. Jeigu kuris nors lietuvis ūkininkas ir versdavosi ar verčiasi amatu, tai tik tarp kitko. Pagrindinis pragyvenimo šaltinis — jam dažniausiai būdavo ūkis. Tačiau ilgainiui, pradėjus kraštui atkusti, imta daugiau domėtis ir kitais verslais, ne tik ūkiu. Taip, pavyzdžiui, pokariniais laikais Vilniaus Lietuvių Labdarybės Draugija, be gimazijos mokinių, ima burti jau savo įsteigtose amatų dirbtuvėse ir bendrabučiuose ir lietuvius amatininkus. Buvo įsteigta kelios amatų dirbtuvės, kaip antai: siuvėjų vyrų ir moterų, stalių, šaltkalvių ir batsiuvių. Amatininkai vyrai gyvena savo bendrabutyje Markučiuose, o amatininkės pirma Aušros Vartų, o vėliau „Birutės“ bendrabutyje. Tačiau pradžioje į amatus labai dažnai eidavo „subankrutavę“ mūsų vidurinių mokyklų mokiniai. Tam tikru laiku būta, rodos, gana klaidingo įsitikinimo. Kas netiko gimnazijos ar seminarijos mokslams, verste versta eiti į amatus. Tiesa, gal su tokiais subankrutavusiais mokiniais, kurių tarpe dažnai pasitaikydavo našlaičių, sunku buvo kas kita padaryti. Bet gyvenimo praktika parodė, kad kas buvo silpnas mokinys gimnazijoje, tas menkas išeidavo ir amatininkas. Norint išeiti geru, sąžiningu ir doru amatininku, reikia visų gerųjų žmogaus ypatybių, o ypač pašaukimo ir noro. Vėlesniais laikais atsiranda mūsų bendrabučiuose ir dirbtuvėse vis daugiau kandidatų iš kaimo. Amatininkai ima rodytis ir mūsų viešajame gyvenime: ruošia vaidinimus, skaito paskaitas, rengia ekskursijas ir visokias pramogas, stengiasi turėti savo chorą, orkestrą ir t. t. Pagaliau prieš penkerius metus įsikuria savo draugiją, kurios nariais gali būti Vilniuje einą amatų mokslą amatininkai ir darbininkai. Labai gaila, kad į šią draugiją negali įstoti nariais provincijoje gyveną amatininkai. Būdami tos draugijos nariais ir baigę mokslą, kurie išvyktų iš miesto į kaimą, nenutrūktų ryšio su draugija. O tai būtų labai naudinga patiems amatininkams ir jų organizacijai. Kaip girdėti, amatininkų draugija ketina rūpintis, kad ilgainiui galėtų jon įstoti nariais visi lietuviai amatininkai. Bet ar tai pasiseks padaryti, ar bus leista, nežinia.

Kalbant apie mūsų amatininkus—mokinius, ėjusius mokslą L. D-jos dirbtuvėse, reikia skirti dvi jų rūši: vieni išėjo iš dirbtuvių be teisių, kiti—su teisėmis.

Tačiau pageidaujama, kad visi išeitų su teisėmis. Dabar, kada beteisius specialistus, neturinčius diplomų, visur ėmė varžyti, visi suprato, kad reikia baigti amatus taip pat su diplomu, vadinasi — įsigyti pusmeistrio ir meisterio vardą. Tik meisteriai gali savarankiai dirbti, steigti savo viešas dirbtuves ir imti mokinius. Mūsų kaimas šiandie gerai supranta amatų reikšmę. Verčia amato mokytis ir pats gyvenimas, nuolat smulkėją ūkiai, nuolat mažėją pragyvenimo šaltiniai ir augąs žmonių skaičius. Bet pradėjus plaukti iš kaimo vis didesniam mokinių — amatininkų skaičiui, ilgainiui buvo uždrausta vienam meisteriui mokyti daugiau mokinių. Meisteris, norėdamas turėti bent keletą mokinių, pagal naują įsakymą, turėjo turėti savo dirbtuvėje kiekvienam mokiniui pusmeistrį. Tatai labai apsunkino naujokams susirasti vietą pas meisterį. Bet nepaisant to amatininkų skaičius vis tiek pamažu didėja. Netilpdami savo dirbtuvėse, naujokai ieško sau vietų mieste. Ten, susiradę meisterius, mokosi, o bendrabutyje gyvena. Kiti, iš kaimo atvažiavę ir dėl tų ar kitų priežasčių nepatekę į bendrabutį, kartais gerokai skursta pas meisterius gyvendami, bet mokytis nemeta.

Apytikriai lietuvių amatininkų vyrų nuo 1926 metų ligi šių dienų, su tais, kur dabar mokosi, iš viso priskaitoma 177. Jie specialybėmis skirstosi šitaip: siuvėjų — 73, stalių — 27, batsiuvių — 33, šaltkalvių — 32, fotografų — 2, baldų pynimo—1, knygų rišimo —1, raidžių rinkėjai — 5, sp. mašinistai — 2, kepėjų — 2, kirpėjų — 1, elektromonteris — 1. Iš šių dirbtuvėse buvo netrumpiau kaip trejus metus 103 amatininkai, kurių 3 asmens gavo meisterių, o 39 asmens pusmeistrių („čeliadnykų“) laipsnį. Jie skirstosi pagal specialybes šitaip:

1) siuvėjų	pusmeistrių	— 18
2) šaltkalvių	„	— 10
3) stalių	„	— 6
4) batsiuvių	„	— 3
5) knygrišių	„	— 1
6) fotografų	„	— 1

Išmokę amato po 1926 metų, lietuviai amatininkai ir pasilikę Vilniuje dirbti yra 48. Iš jų 25 pusmeistriai („čeliadnykai“) ir 2 meisteriai.

Mergaičių amatininkių iš viso buvo (su tomis, kurios dabar mokosi) 148. Iš jų 17 pusmeistrių.

Gi mergaitės mokėsi nemažiau kaip po trejus metus, kitos mokėsi trumpiau.

Vilniuje dirba dabar kaip siuvėjos darbininkės — 29. Iš jų yra 9 — pusmeistrės.

Drauge paėmus vyrų ir mergaičių, išbuvusių pas meisterius ne mažiau kaip trejus metus, yra 200.

Pusmeistrių vyrų ir mergaičių drauge yra dabar 58, o meisterių vyru ir mergaičių—6.

Čia paduotieji skaičiai, kaip matome, nemaži. Bet vis dėlto dar negalėtume pasakyti, kad mums savo amatininkų jau gana.

Yra dar visa eilė amatų kitokių nei siuvimas, šaltkalvystė ar batsiuvystė. Iš aukščiau paduotųjų skaičių nematome, kad kas būtų baigęs, pavyzdžiui, mūrininko, namų statytojo, kalvio ar kokį kitą amatą. Tos rūšies vienas kitas amatininkas lietuvis kaime, be abejo, yra. Bet baigusių tas specialybes ir turinčių reikalingus popierius jaunuolių—nėra.

Todėl, amatininkų draugijai įžengus į antrąjį penkmetį, vertėtų į savo veikimo programą įsitraukti vieną, rodos, svarbų punktą: paveikti būsimuosius kandidatus, kad jie paieškotų ir kitokių savo amato sričių, kurios gali būti nemažiau naudingos ir pelningos kaip kiti amatai. Lietuvių visuomenė tokį punktą, be abejo, pasveikintų.

Kalbant apie mūsų amatininkus, bešališkumo dėliai reikėtų pasakyti, kad ne visi baigusieji savo specialybę verčiasi savo amatu. Yra tokių (ypač iš anksčiau baigusių mergaičių), kur amatą metė ir dirba kitus darbus.

Taip atsitiko dėl to, kad vieni nemėgo savo amato, nesistengė savo specialybėje kaip reikiant išsilavinti ir praradę klijentą, netekę darbo, turėjo griebtis ko kito. Kiti, susiradę pelningesnį užsiėmimą, nemėgino amatais verstis.

Paskutinės amatininkų kartos, kur eina mokytis iš pašaukimo ir iš reikalo, be abejo, mokės gerai savo amatą vertinti, galės išsilaikyti ir tiek kaiman nuvykę, tiek mieste pasilikę lietuvio amatininko vardui nepadarys gėdos. O tas geras vardas mums visiems visuomet rūpėjo ir rūpės.

Akivara.

Tautiečiai, tautietės!

Gruodžio 4 — 11 d. visur bus rengiama spaudos savaitė. Jos metu teneliks nė vienos susipratusios lietuviškos šeimos arba paskirų lietuvių, kurie neįsigytų lietuviškos knygos ir neišsirašytų dažniausiai leidžiamo laikraščio — „AIDO“.

Lenkų delegacija, atvykusi ekonominių derybų su Lietuva, su ja sutikusiais Užsienių Reikalų Ministerijos ir lenkų pasiuntinybės atstovais Kauno geležinkelių stotyje

Prancūzija ir jos politikos pasekmės

Tautoms, kaip ir žmonėms, tenka pergyventi visokių laimių ir nelaimių. Ir jos, kaip žmonės, vienos ilgiau, kitos trumpiau gyvena. Kaip žmogus, kurį gyvenimas verčia nuolat dirbti, yra daug raumeningesnis ir fiziškai pajėgesnis už nieko neveikiantį ir turtais pertekusį, taip lygiai esti ir su tauta. Tos iš jų, kur turi kovoti dėl savo buities, kurių dėmesys nuolat turi būti nukreiptas į darbą, esti daug pajėgesnės. O tos, kurioms, visko pertekus, daugiau nieko nelieka trokšti, kaip tiktai poilsio, ima silpnėti, nykti ir trauktis. Čia visai panašu į žmogaus kūną, kurio kiekviena nenaudojama dalis, ilgesnį laiką neidama reikiamai savo pareigų, pamaži ima atrofuotis (nykti). Juk yra žinoma, kad fizinis darbininkas, sportininkas ar kitas kuris raumenų augintojas visuomet nurungs fizinio darbo nedirbantį žmogų. Dirbant atsiranda naujų jėgų, o tinginiaujant nyksta ir tos pačios. Dabar gyvename gana įdomų politinį laikotarpį, kada germanų tauta, panašiai kaip senovėje, kas kart vis labiau auga ir stiprėja, o stiprėdama gresia kitoms tautoms, kurios kaip tyčia, laimėjusios Didįjį karą, ėmė „ilsėtis“ ir per trumpą laiką gerokai atsiliko nuo vokiečių per tą patį karą nugalėtų, smarkiai nukentėjusių ir pažemintų. Tegu sau kas kaip nori kalba ir gina Prancūziją su Anglija, bet aišku, kad šios dvi tautos gyvena šiuo momentu didelės krizės laikotarpį, ypač pirmoji. Ši, be politinių nepasisekimų, turi dar didelį rūpestį su tautos nykimu. Jau seniai Prancūzijoje, anot kai kurių žmonių, daugiau grabų nei lopšių. Tikra Dievo bausmė: daugiau žmonių miršta, negu gimsta. Praeis dar keliolika, kelios dešimtys metų, ir mirštanti tauta, jeigu nebus kokių atmainų, dar labiau susitrauks.

Šiemet Vokietija daug laimėjo, o Anglija ir ypač jos draugė Prancūzija daug pralaimėjo. Tačiau šis pralaimėjimas tai tik nuoseklus tolimesnis tęsinys anksčiau buvusių pralaimėjimų. Visi prisimename 1936 metų kovo mėnesį, kada Hitleris užėmė demilitarizuotą zoną, o Prancūzija nesiryžo tuomet atsakyti į tai kokiu nors rimtesniu žygiu, nors visi laimėjimo galimumai, atrodo, buvo tuomet kaip tik jos pusėje. Buvo gyva ir stipri dar Mažoji antantė, Italija buvo Etiopijoje įklimpusi. Austrija dar tuomet buvo nepriklausoma valstybė. Sov. Rusija ir Lenkija žadėjo Prancūzijai padėti kariauti su vokiečiais, o Belgija dar nebuvo paskelbusi savo neutraliteto. Pagaliau Roma su Berlynu dar nebuvo tiek susibičiuliavusi, kiek dabar, ir Prancūzijai Italiją būtų buvę lengva prisivilioti savo pusėn kad ir moralinės paramos kaina šios kovoje su Etiopija. Mobilizacijos paskelbimas būtų galėjęs suardyti visus Vokietijos vado planus, ir Prancūzija būtų išlaikiusi reikiamoje aukštumoje savo vardą. Bet atsitiko, kaip žinome, kitaip. Prancūzija nusilenkė Hitlerio puikybei ir išdidumui. Ir klausimas pagaliau, ar ji galėjo kitaip padaryti kas metai keisdama ministerių kabinetus kaip teatro dekoracijas. Prancūzai juk kas dveji treji metai sunaudoja po kelis, jei ne po keletą ar keliolika kabinetų. Tokiomis sąlygomis valstybinis darbas, aišku, labai trukdomas. O čia visų pašonėje kaip ant mielių auga vokiečių galybė vieno vado tvarkoma ir valdoma. Specialistai apskaičiuoja, kad Vokietija didėdama, o Prancūzija mažėdama po 20 metų turės labai nelygų jėgų santykį: Vokietijoj būsią apie 120 milijonų gyventojų, o Prancūzijoje tik apie 30 milijonų gyv. Tada likimas Prancūzijai galėtų visai gražiai atsimokėti už apleistą savo sąjungininkę Čekoslovakiją ir neką padėtų garsus pasienio „sargas“ Mažinotas, kada atsistotų prieš jį su visa savo keturius kart didesne persvara Vokietijos pasienio pasakiškas „saugotojas“ Siegfriedas.

Lyginant Vokietiją su Prancūzija, aiškėja, kad ši pastaroji ir prekybos laivyną kur kas menkesnį turi nei jos kaimynės - Vokietija ir Italija. O be to, pasirodo, Prancūzijos pasilikta ir ginklavimosi srityje, jos aviacija ir kitos kariuomenės apginklavimo dalys palyginti su priešo tokiomis pat dalimis menkesnės.

Šitokion padėtin atsidūrus, Prancūzijai reikia, aišku, vidaus reformų. Jei jos viduje devynios galybės politinių partijų veiks kaip ligi šiolei, keldamos streikus ir darydamos valstybei materialinių ir politinių nuostolių, jei ten virs kaip nemunių puode, tai Didžiojo karo nugalėtojai teks dar, tur būt, ne kartą gauti „politinių antausių“ ir, juos gavus, „didvyriškai“ nukentėti. Politinė laisvė geras dalykas, bet šiuo metu ji buvo daugelio skaudžių Europos įvykių priežastis. Tas politinis Vakarų Europos didžiųjų valstybių palaidumas, neryžtingumas iš vienos pusės, o vokiečių veikla iš kitos iš pagrindų pakeitė ypač mažųjų tautų ir valstybių padėtį. Joms dabar tenka labiau nei kitais metais susikaupti, susiklausyti ir atsisakyti nuo kai kurių savo tikslų.

Dabar jau nebespręs ginčų Tautų Sąjunga, nebekalbės didieji ir mažieji ministeriai, bet greičiausia diktuos savo sąlygas jėga, kuriai turės noromis nenoromis mažieji lenktis. Geriau vis dėlto turėti glaudesnių ryšių su stipriu ir ryžtingu kaimynu, kurs respektuoja (pripažįsta, atsižvelgia) mažųjų nepriklausomybę, negu su tokiu kaimynu, kurs nors didelis ir galingas, tačiau per savo nerangumą nieko nepajėgia padaryti ir viešai begėdiškai laužo vakarykščias sutartis, pasirašytas su savo gerais bičiuliais, kurie nieko blogo jiems nepadarė.

Lūšėnas.

• KORESPONDENCIJOS •

Švenčionys. *Religinė veikla.* Lapkričio 27 d. Švenčionyse buvo sušauktas eilinis Katalikiškosios Akcijos susirinkimas, kurį atidarė ir jam pirmininkavo kun. dek. J. Dubietis. Be to, į prezidiumą buvo pakviesti mergaičių ir vyrų katal. akcijos skyrių valdybos nariai. Katachetė Pranė Klimašauskaitė skaitė paskaitą. „Katalikiškoji Akcija“, o Jonė Verikaitė ir Jonė Siniūtė padeklamavo keletą eilėraščių Po to kun. dekanas paskaitė ir paaiškino pačius pagrindinius Katalikiškosios Akcijos įstatų punktus.

Susirinkimus šaukti nutarta pagal valdybos nuožiūrą, bet kiek galima dažniau. Taip pat numatyta įsigyti knygynėlį. Per susirinkimą nemaža įsirašė naujų narių į katalikiškosios akcijos mergaičių ir vyrų skyrius.

A.

Drūcminai, Varėnos valsč. *Žalingi miško žvėrys.* Šis kaimas turi nemaža vargo su valstybinių miškų žvėrimis, kurie naikina jų pasėlius, šakniavaisius ir naminius gyvulius. Pavyzdžiui, neseniai čia atėję iš miškų šernai sunaikino apie 500 kapų nurautų grikių ir daug iškniso bulvių.

Vietos gyventojai tuo reikalu rašė valstybinių miškų įstaigoms skundus ir prašė jas, kad darytų kokią nors „rodą“. Bet iš to jokio atgarsio.

Lapkričio 26 d. vilkai buvo užpuolę būrį avių. Kol buvo žmonių pastebėta, vilkai 10 avių sudraskė, o 5 avis mirtinai sužalojo.

Panašūs dalykai darosi ir kituose apylinkės sodžiuose.

Anksčiau piemenys turėdavo kamštinius pištolietus, kuriais vilkus nubaidydavo. Dabar tokie pištolietai laisvai laikyti negalima — reikalingi leidimai.

Žmonės taip galvoja: kadangi už uogavimą, grybavimą, žoliavimą, šakų, samanų rinkimą, už gyvulių ganymą reikia miškų urėdijoms mokėti pinigai, tai tų urėdijų būtų pareiga daryti visa, kad jų žinioje esą miškų žvėrys nedarytų žmonėms žalos. Šioms urėdijoms į žmonių skundus neatsižvelgus, jie ketina kreiptis teisman.

O dabar šis tas apie sodžių dalinimą viensėdžiais. Čia darbuojasi valdiniai matininkai, kurie reikalauja, kad ūkininkai jiems duotų nemokamai butą, kurą ir šviesą. Žmonės, nenorėdami įsigyti jų nemalonės, jų reikalavimus tenkina. Bet jie norėtų sužinoti, ar matininkai taip daro su savo vyresniųjų įstaigų žinia ir, apskritai, ar jie, kaip valdžios apmokami valdininkai, turi teisę to reikalauti?

Drūcminų svečias.

Rudnia, Varėnos valsč. *Tardė dėl knygų.* Tenka patirti, kad lapkričio 25 d. čia gyvenąs bedarbis lietuvis mokytojas Jonas Mudėnas buvo pakviestas į Varėnos policijos įstaigą, kur ištardytas. Tardė kažkoks civilis valdininkas. Klausinėjo apie lietuviškas knygas, kurios iš jo buvo paimtos pernai gruodžio mėnesį, jo areštavimo metu. Teiravosi, kokiu būdu jis tas Kaune išleistas knygas atsigabenęs. Valdininko nuomone, tos knygos esančios atgabentos iš Kauno kontrabandos būdu.

Mokyt. J. Mudėnas pareiškė, kad jis jokių knygų iš anos pusės negabenęs ir paaiškino, kad jis tas knygas (daugiau kaip 20) dar prieš keleris metus esąs nusipirkęs Vilniuje viešai veikiančiuose lietuvių knygynuose.

Kokie šio tardymo bus vaisiai, gal paaiškės vėliau.

Girdėjęs.

Varėna, Viln.-Trakų apskr. *Ruošiasi rinkimams.* Visame valsčiuje susidomėjimas seniūnijų tarybų rinkimais yra didelis. Bemaž kiekvienoje seniūnijoje jau yra paruošti kandidatų sąrašai. Vietos gyventojai, kur tik gali, stengiasi įtraukti į kandidatų sąrašus vietos lietuvius inteligentus ir šiaip susipratusius lietuvius. Iš to reikia tikėtis, kad rinkimai paskirose seniūnijose įvyks sėkmingai ir jie duos gerų vaisių.

Tad visi Varėnos valsčiaus lietuviai gyventojai, be skirtumo — vyrai, moterys, vaikinai, mergaitės— gruodžio 11 dieną dalyvaujame rinkimuose ir balsuojame už savo pasirinktus kandidatus.

Tarybininkas.

KRONIKA

Lietuvių tautinės kultūros vakaras neįvyks

Vilniaus Lietuvių Studentų Sąjungos Visuomenininkų sekcija rengė lietuvių tautinės kultūros vakarą, kuris turėjo įvykti gruodžio 4 d. Jo programoje buvo numatyta paskaita, scenos vaizdelis ir koncertinė dalis.

Dabar tenka sužinoti, kad šiam vakarui Vilniaus Miesto Storastijoje negautas leidimas ir tokiu būdu vakaras negalės įvykti.

×

Surinktomis žiniomis, per paskutinius du mėnesius Vilniaus miesto ir Vilniaus-Trakų apskrities storastijos nedavė leidimų lietuviškiems vakarams tiek kartų:

Vilniaus Liet. Meno ir Literatūros D-jos rengtiems vakarams spalių 10 d. Vilniuje, 2) spalių 15 ir 16 dieną Valkininkuose, 3) lapkričio 1 dieną Vilniuje.

Buvo pasiruošta vaidinti M. Gogolio 3 veiksmų komedija „Piršlybos", religinio turinio drama „Marija Magdalietė" ir S. Čiurlionienės komedija „Pinigėliai".

Be to, Vilniaus Miesto Storastijos įstaiga nedavė leidimų Vilniaus Liet. Amatininkų Draugijos rengtiems vakarams spalių 15 d., lapkričio 6 ir 20 d. Buvo pasiruošta vaidinti latvių dramaturgo Kruminso scenos veikalas „Senberniai".

Taip pat Vilniaus šv. Zitos Draugija negavo leidimo spalių 23 d. vaidinti Gogolio „Piršlybos".

Lapkričio 27 d. Vytauto Didžiojo gimnazijoje įvykęs vakaras, kuriame vaidinta „Atžalynas", buvo ne viešojo pobūdžio. Negavus leidimo, jame galėjo dalyvauti tik gimnazijos mokiniai ir jų mokytojai. Apskritai, platesnioji visuomenė tokio pobūdžio vakaruose dalyvauti negali.

Nauja „Vilnijos" korporacijos valdyba

Kaune, Vytauto Didžiojo Universitete nemaža studijuoja ir iš Vilniaus krašto kilusių lietuvių studentų. Vilniečiai studentai yra susiorganizavę į atskirą „Vilnijos" korporaciją. Kauno laikraščiai rašo, kad ši korporacija rodanti nemažą veiklumą.

Dabar išrinkta nauja „Vilnijos" korporacijos valdyba, į kurią įeina stud. Raginis — pirmininkas, stud. Dulskaitė — vicepirmininkė, stud. Biretaitė — sekr ir stud. Obolevičius — iždininkas.

Išėjo „Ūkininkų Kalendorius"

Šiomis dienomis išėjo iš spaudos 1939 metams didelis iliustruotas „Ūkininkų Kalendorius".

Kalendorius galima užsisakyti „Aido" administracijoje.

Išėjo „Lietuviškas Baras"

Šiomis dienomis išėjo iš spaudos mėnesinio kultūros žurnalo „Lietuviško Baro" 11-as numeris.

Lanko bendrabučius

Lapkričio 30 dieną Lietuvių Labdarybės Draugijos likvidatoriaus sekretorius Salmonovičius ir Miesto Storastijos valdininkai lankė kai kuriuos lietuvių bendrabučius, tikrindami produktų knygas.

Paskaita apie Lietuvos protestantų bažnyčią

Šio mėn. 3 dieną Lenkijos reformacijos istorijos mėgėjų draugija ruošia paskaitą apie Lietuvos protestantų bažnyčią.

Paskaitą skaitys Draugijos bute (Zawalna 11) dabartinis Vilniaus evangelikų reformatų superintendentas prof. K. Kurnatovskis.

Pradžia 19 val.

Vieno incidento atgarsiai

Šių metų vasarą Melagėnuose tarp gyd. St. Čepulio ir mokyt A. Prašmuto buvo kilęs incidentas, dėl kurio saugumo organai buvo sudarę mokyt. A. Prašmutui teismo bylą. Ši byla buvo nagrinėta Švenčionių miesto teisme lapkričio 29 dieną. Mokyt. A. Prašmutas išteisintas.

Neįsileidžiami Vokietijos žydai

Lenkų laikraščiai praneša, kad paskutinėmis dienomis buvo daromi žygiai, kad Vilniuje ir jo apylinkėse būtų priimta gyventi iš Vokietijos ištremti žydai, kurie dabar suvežti yra Silezijoje, Zbonšino mieste.

Lenkų dvarininkų laikraštis „Słowo" pažymi, kad administracinė valdžia, turėdama galvoje gyventojų nusistatymą, aukščiau minėto projekto priimti nesutikusi.

Atsiųsta paminėti

Vytė Nemunėlis. **Laiško kelionė.** Šv. Kazimiero Dr-ja Kaunas. 1938 m. 22 puslapiai. Kaina 1 litas.

Jurgis Rimošius. **Kelionės.** Antrasis tomas. Šv. Kazimiero Dr-jos leidinys Nr. 716. Kaunas. 1938 m. 240 puslapių Kaina 3 litai.

Redakcijos atsakymai

E. K. Gavome. Ačiū. Lauksime daugiau.

Vaidotui. Tokio straipsnio įdėti negalėsime.

L. Žinia gera. Bet dėl tam tikrų sumetimų geriau tegu apie tai žino tiktai jūsų apylinkė.

Vietiniam. Daugėliškio pašto rajone jūsų kaimas nefiguruoja. Tad prašome pranešti tų asmenų pavardes ir jų pašto įstaigą.

J. Joniui. Atitaisymą įdėsime. Bet prašome dar pranešti mums, kas tuos łošimus iš pinigų palaikė, kas nupirko ir davė kortas, kas už naudojimąsi kortomis nuo „stukų" imdavo pinigus ir t. t.

Jaunuoliui. To kunigo patariami, jūsų žinią atidėjome vėlesniam laikui.

Pakeitimai Lietuvos pasiuntinybėse

Kaip jau buvo rašyta, esą numatyti Lietuvos diplomatų pakeitimai kitose valstybėse. Pirmasis nepaprastas pasiuntinys ir įgaliotas ministeris Lenkijai *pulk. Kazys Škirpa* perkeliamas į Berlyną, kur jis keleris metus yra buvęs Lietuvos karo atstovu, o iš panašių pareigų Berlyne *dr. Jurgis Šaulys* tokioms pat pareigoms keliamas į Varšuvą.

Nuo pat taikos pasirašymo su Sovietų Rusija (1920 m.) išbuvęs Maskvoje nepaprastu pasiuntiniu ir įgaliotu ministeriu Jurgis Baltrušaitis dėl senesniojo amžiaus išeina į pensiją. Į jo vietą būsiąs paskirtas iki šiol buvęs Lietuvos pasiuntinybės patarėjas Paryžiuje Dr. Ladas Natkevičius. Lietuvos atstovas Čekoslovakijai Dr. E. Turauskas perkeliamas į Latviją.

KARAS KINIJOJE

Kinų armijos štabas dar anksčiau praneše, kad japonai pradėjo koncentruoti savo jėgas ir rengiasi pulti kiniečius Kantono apylinkėse ir šiaurėje nuo Mėlynosios upės. Ir tikrai, netrukus, prasidėjo atkaklūs mūšiai visuose frontuose. Iš pranešimų matyti, kad vienur laimi kiniečiai, kitur — japonai. Kiniečiai šiaurėje nuo Mėlynosios upės vienoje vietoje perkirto geležinkelį tarp Pekino ir Hankau ir sutrukdė susisiekimą tarp tų miestų. Čia kiniečiai deda daug pastangų nepraleisti japonų per daug į vakarus, nes nenori prarasti susisiekimo su Sov. Rusija, iš kur gauna nemaža karo medžiagos.

Pietuose japonai, gelbėdami savo įgulą Kantone, atsiuntė laivais pagalbą. Atsiųstoji kariuomenė suspėjo išlipti iš laivų sausumon, bet priversta buvo tuojau susiremti su kinais. Po atkaklaus mūšio jai pasisekė prasimušti pro kiniečius ir pasiekti Kantoną.

Kiniečiai rengia naują puolimą į Kantoną. Šiai kariuomenei vadovauja pats Čangkaišekas. Jam pasisekė sulaikyti japonus prie Mėlynosios upės ir atmušti jų puolimą prieš jo stovyklą Čangčau mieste. Apskritai, kiniečiai yra sukūrę dvi atskiras armijas su atskiromis vadovybėmis. Kita didžiulė kinų armija veikia į šiaurę nuo Mėlynosios upės ir taip pat sėkmingai grumiasi su japonais.

KARAS ISPANIJOJE

Nesikišimo Komitetas baigia savo dienas.

Nesikišimo Komitetas šiuo metu pergyvena nemažą krizį: iš jo išstoja viena po kitos valstybės, nenorėdamos eikvoti pinigų tokiam reikalui, iš kurio nelaukia jokios naudos taikai.

Belgija jau nutarė išstoti iš Komiteto ir nusiųsti pas nacionalistus į Burgosą savo prekybos agentą, kuris saugotų belgų interesus. Tą pat ketina padaryti Olandija ir Skandinavijos valstybės. Jos savo išstojimą teisina tuo, kad Komitetą iš tikrųjų valdo didžiosios valstybės ir jį naudoja savo reikalų apgynimui; be to, Komitetas pasidarė ir nereikalingas, kai Čemberlenas, prieš ratifikavimą (patvirtinimą) sutarties su Italija išsireiškė, kad nuo sutarties patvirtinimo Ispanijos naminis karas Europos taikai jau nebegresia.

Švedija atšaukia savo atstovą iš vyriausios pakomisijos, Olandija — iš kontrolės komisijos. Jų buvimas ten jau nereikalingas, nes Ispanijos sienų priežiūra pasidarė neįmanoma: niekas nevykdo Komiteto nutarimų ir keliai į Ispaniją savanoriams ir karo medžiagai, iš tikrųjų, yra atviri ir laisvi.

Naujas Čekoslovakijos prezidentas

Atsistatydinus spalio 5 dieną Čekoslovakijos prezidentui Benešui, iki šiol valstybės reikalus tvarkė generolas Syrovy.

Dabar, kada Čekoslovakijos sienos galutinai nustatytos ir kada valstybės vidaus gyvenimas susitvarkė, buvo nutarta rinkti naują prezidentą.

Jau iš anksto buvo žinoma, kad vieninteliu kandidatu į prezidentus yra vyriausiojo administracijos tribunolo pirmininkas d-ras Emilius Hachas. Už jį buvo susitariusios balsuoti visos partijos.

Ir iš tikro, lapkričio 30 dieną Čekoslovakijos parlamente absoliute balsų dauguma E. Hachas buvo išrinktas prezidentu. Priėmus priesaiką, atvyko pas naują prezidentą gen. Syrovy ir pareiškė, kad jo vyriausybė atsistatydinanti. Prezidentas dimisiją priėmė ir naują vyriausybę pavedė sudaryti suvienytų partijų pirmininkui Beranui.

Italija reikalauja žemių iš Prancūzijos

Lapkričio 30 d. Italijos užsienių reikalų ministeris Ciano pasakė parlamente kalbą, kurioje padarė užsienio politikos apžvalgą. Iš jo kalbos matyti, kad Vokietija buvo pasirengusi jėga apkarpyti Čekoslovakiją, jei jos sumanymui būtų net pasipriešinusios Anglija ir Prancūzija. Pakarpačio Ukrainos sienų pastovumą Vokietija, esą, ginsianti. Italijos santykiai su Anglija geri, bet negrįžo į senąją vagą, kada jie buvo draugiški. Prancūzijos atžvilgiu Italija yra pasiryžusi laikytis tos pačios krypties, kol bus aprūpinti svarbiausieji Italijos reikalai. Kai min. Člano palietė šį klausimą, perlamento atstovai pakėlę pradėjo šūkauti: „Italijai Tunisas, Korsika, Nicėja!" Diplomatų ložoje sėdėjęs Prancūzijos ambasadorius turėjo žiūrėti į manifestaciją, nukreiptą prieš jo atstovaujamą valstybę. Vakarą tokios pat manifestacijos pasikartojo ir mieste.

Šios manifestacijos santykių tarp abiejų valstybių nepagerins. Anglijoje pasigirdo balsų, kad šiuo atveju reikia užtarti Prancūziją ir atsisakyti net nuo sutarties su Italija, kad ši suprastų, jog jos reikalavimams yra ribos.

Įvairu-įdomu

Prieš 500 metų Lietuvoje

Šiandieną mes gyvename visai kitokį gyvenimą, negu mūsų proseneliai. Mindaugo, Gedimino, Kęstučio, Vytauto laikais, kada visi žmonės buvo griežtai susiskirstę luomais. Pirmoj vietoj stovėjo valdovas kunigaikštis su savo šeima. Po valdančios kunigaikščių šeimos ėjo smulkieji kunigaikštėliai, kurie buvo išsilikę iš valstybės susivienijimo laikų — iš XIII šimtmečio. Jie valdė atskiras sritis, bet visame kame klausė vyriausio kunigaikščio. XIII amž. pabaigoje ir XIV pradžioje dar buvo atsitikimų, kad tokie kunigaikštėliai mėgino sukilti prieš vyriausią kunigaikštį, jo neklausyti, ypač kai buvo bandoma įvesti katalikų tikėjimas. Bet laikui bėgant jų reikšmė vis mažėjo. Jau Vytauto laikais jie niekuo nesiskyrė nuo bajorų. Iš jų susidarė artimesnieji didžiojo kunigaikščio bendradarbiai, jo diplomatai, karo vadai, sričių vietininkai. XV šimtmečio pabaigoje, lenkų pavyzdžiu, jie pradėjo vadintis ponais. Be jų dar buvo žemesnysis bajorijos luomas, kurio svarbiausias darbas ir pareiga buvo eiti į karą. Jų valdomoji žemė iš tėvų pereidavo vaikams, tačiau tų žemių tikruoju savininku vis dėlto buvo laikomas vyriausias kunigaikštis. Todėl žemės savininkai, perleisdami žemę kitiems, turėdavo gauti kunigaikščio sutikimą, o tai buvo svarbu todėl, kad žemę valdytų tokie, kurie galėtų gerai atlikti karo tarnybą. Jei mirus žemės savininkui likdavo vienos dukterys, tai pats kunigaikštis rūpindavosi, kad jos ištekėtų už tokių vyrų, kurie tiktų karo tarnybai.

Bajorams į karą tekdavo per metus eiti keletą kartų su savais ginklais, su savo arkliu ir savu maistu. Turtingesnieji bajorai turėdavo dar karan atsivesti keletą tarnų su pilnu užlaikymu. Be karo tarnybos, bajorai turėjo dar ir kitų pareigų. Jie turėjo statyti naujas ir taisyti senas pilis; pilių saugojimas taip pat priklausė bajorams. Bajorai taip pat turėjo išlaikyti pravažiuojančius kunigaikščio pasiuntinius — duoti maistą, arklius, vežimus.

Gausingiausias Lietuvoje luomas buvo valstiečiai arba kaimiečiai. Jį sudarė krašto ūkininkai ir šiaip darbininkai. Šis luomas buvo taip pat nevienodas. Vytauto laikais — XV šimtmečio pradžioje daugumas valstiečių buvo dar laisvieji ūkininkai. Jie mokėjo tam tikrą nusistatytą mokestį, duokles, ėjo kai kurias pareigas ir mažai kuo tesiskyrė nuo smulkiųjų bajorų. Iš jų kai kurie kiek iškilę pradėdavo eiti ir karo tarnybą, virsdavo tikraisiais bajorais. Būdavo ir priešingai, jei kuris bajoras nusigyvendavo, tai pasidarydavo paprastu eiliniu ūkininku. Bet tuo pačiu laiku turtingesniųjų ponų ir bajorų žemėse buvo valstiečių, kurie amžinai būdavo pririšti prie jiems pavesto žemės ploto ir turėjo eiti uždėtas pareigas. Tokie valstiečiai vadinosi nelaisvais ūkininkais. Šių gyvenimas buvo žymiai sunkesnis už pirmųjų — laisvųjų ūkininkų gyvenimą.

Kadangi tais laikais pinigų buvo labai maža, todėl daugiausia ėjo mainų prekyba. Už parduodamus produktus būdavo gaunamos prastesnės prekės, už kurias jau būdavo perkami reikalingieji daiktai. Aišku, kad buvo nelengva rasti žmonių, kurie turėtų norimųjų prekių, o jiems reikėtų pardavėjų turimųjų prekių. Tada valstiečiai ir mokesčius mokėjo savo ūkio produktais: javais, šienu, gyvuliais, kiaušiniais ir kitkuo. Vėlesniais laikais ir vietoj galvijų buvo mokami mokesčiai, vadinami mezliavomis. Visi į dvarą sunešami produktai vadinosi duoklėmis.

Valstiečiai, be žemės darbo, dar vertėsi bitininkyste, medžiokle, žvejyba ir k. Kiekvienas iš jų mokėjo mokesčius savo verslo produktais. Tie, kurie mokėjo medum ir vašku, buvo vadinami bitininkais, kurie mokėjo kiaunių, šeškų ir vebrų kailiais, vadinosi kiaunininkais, vebrininkais, kurie žuvimis — žuvininkais ir p.

Prie kunigaikščio dvarų buvo daug žirgynų. Pav., netoli Kauno buvo 800 arklių žirgynas. Arkliams prižiūrėti ir juos šerti, buvo specialūs valstiečiai arklininkai; be to, buvo tam tikra rūšis amatininkų, kurie dirbo kunigaikščiui ar ponams vežimus, ratus, medui laikyti statines ir k., jie vadinosi račiais.

Žemiausias visuomenės sluoksnis buvo vergai. Jie neturėjo jokių teisių, o buvo tik darbo jėga. Vergai atsirado iš karo belaisvių ir prasiskolinusių ar mirtimi nuteistųjų ir pasigailėtų valstiečių. Visi vergų vaikai taip pat užaugdavo vergais. Jie galėjo būt bet kam dovanojami, parduodami ar šiaip į kokį gyvulį išmainomi. Šių gyvenimas buvo visų sunkiausias.

„AIDO" REDAKCIJA ir ADMINISTRACIJA: Wilno, ul. Dąbrowskiego 5—1. Telefonas 29-59. Administracija priima nuo 9 iki 13 val.

REDAKCIJA gaunamus straipsnius ir korespondencijas taiso ir trumpina savo nuožiūra. Nespausdintų korespondencijų ir smulkesnių straipsnių redakcija nesaugo. Rankraščių savo lėšomis negrąžina.

PRENUMERATA: Metams — 3 auks. Užsienyje — 3 doleriai. Atskiro numerio kaina 10 skatikų. Skelbimų kaina: tik ketvirtame puslapy — 20 skatikų už eilutę.

Wydawca i redaktor **Ludwik Cycenas**.
Leidėjas ir redaktorius **Liudvikas Cicėnas.**

Drukarnia „RUCH" Wilno, ul. Tatarska 6. Telef. 21-83.
„RUCH" spaustuvė Vilnius, Totorių g. 6. Telef. 21-83.